

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dispvtaones Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Qvibus Vniversa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Dispvatio XXXI. De comparatione personarum cum essentia & inter se.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

actus voluntatis. Filius autem non procedit ex actu voluntatis, sed ex actu intellectus, siue potius ex illius fecunditate naturaliter & necessario agente: Sin autem usq. per intentionem intelligat, tendentiam agentis ad producendum sibi simile in quo naturaliter quodammodo representetur: sicut Filius valet ad representandum Patrem naturaliter, ratione similitudinis naturalis: Ita Spiritus sanctus, ad representandum spiratorem. Quare negati non potest, quin Spiritus sanctus dici possit imago naturalis respectu sui principij.

32. Secunda pars responsi, quod nihilominus non possit dici imago omni ratione, quia Filius, neque tam perfecte, probatur, quia Filius ex vi sue processionis non tantum est eiusdem nature, sed etiam habet communem fecunditatem spirandi cum suo principio: Vnde eatenus est illi similis: quod non habet Spiritus sanctus. Deinde vi sue processionis est immediatus, & primus, intelligentia & expressio, vt Verbum, & similitudo intentionalis sui principij: quod Spiritui sancto non conuenit. Adde quod, vt

recte Suar. lib. 11. in fine, Filius procedit secundum rationem intelligentiam, quæ prior est ratione amoris, ac magis essentialis est: Essentia enim non ita primò est amor, ac intelligentia: & intelligentia est clui facies, & tanquam id, secundum quod primò & præcipuè Deus innoscitur. Attenen ex D. Thom. quæst. 35. art. 1. in corp. sufficit ad rationem imaginis, si aliquid ab alio procedat, vt simile in specie, aut in signo speciei, quale signum est, v. g. figura propria alicuius speciei, vt leonis, vel hominis. Spiritus autem sanctus accipit naturam diuinam primò & immediatè secundum rationem amoris, quæ ratio non est minor, quàm figura. Quare Spiritus sanctus, est imago aliqua ratione, licet non æquè perfecte, & propriè, loquendo etiam de similitudine naturali, ac Filii. Neque propterea sequitur Spiritum sanctum, si est imago, esse Filium, aut esse genitum: quia ratio generationis plus requirit, quàm processionem qualemcunque in similitudinem nature. Vt ostendimus disput. 24. sect. 9. Et eatenus de personis in particulari.

DISPUTATIO

TRIGESIMA PRIMA.

De cõparatione personarum cum essentia, & inter se.

- Sectio I. De personis quoad essentiam, relationes, & notiones comparatis.
 Sectio II. De personis inter se comparatis quoad aequalitatem.
 Sectio III. De personis inter se comparatis quoad prioritatem.
 Sectio IV. De personis inter se comparatis quoad circummissionem.
 Sectio V. De personis quoad missionem inter se collatis.

De materia huius disputationis agit S. Thom. quæst. 31. partim etiam quæst. 39. & quatuor sequentibus: In quarum primâ docet quomodo sit loquendum ad cauendos errores Arii & Sabellij, seu quæ voces usurpandæ, aut vitandæ sint in hoc mysterio, in quo cum magna cautela & modestia loquendum esse monet: quia vt rectè ait August. lib. 1. de Trinit. cap. 3. Nec periculosius alicubi erratur, nec laboriosius aliquid quæritur, nec fructuosius aliquid inuenitur. In secunda disputat de cõparatione personarum cum essentia: docetque quomodo in ea identificentur, non obstante distinctione reali inter se: & quomodo nomina essentialia, abstracta vel concreta, substantiua vel adiectiua, possint, aut non possint de personis prædicari. In tertia tractat de cõparatione personarum cum relationibus & proprietatibus: quomodo scilicet ad illas se habeant.

quoad identitatem, aut distinctionem, & quoad modum concipiendi. In quarta comparat personas cum actibus notionalibus: docet, quae quomodo illi conueniant personis ad designandas earum origines, quaeque sint illorum principia & termini. In quinta, & sexta comparat personas diuinas inter se quoad aequalitatem, & similitudinem, quoad circuminfectionem, siue mutua inexistenciam aliarum in alijs, & quoad missionem. Quorum aliqua in superioribus disputationibus exposita fuerunt, vel in textu ipso D. Thomae satis perspicua sunt: reliqua scitu magis necessaria, vel quae aliquid habent nouae difficultatis, sequentibus sectionibus explicabuntur.

SECTIO I.

De personis quoad essentiam, relationes, & notiones comparatis.

IRCA huiusmodi comparationem, omisiss plurimis alibi explicatis, nonnulla quae pertinent ad modum loquendi in hoc mysterio, ex D. Thomae, praesertim quaest. 31. & 39. a ijsque Doctoribus noranda sunt. Ac primo supponendum, quaecumque sunt in Deo, siue essentialia, siue personalia & notionalia: siue absoluta, siue relatiua, communia, vel propria: duplici nominum differentia significari posse. Quaedam enim sunt abstracta, quaedam concreta. Prioris generis sunt ea quae significant aliquid vt formam aut actum: qualia sunt Deitas, Paternitas, &c. Posterioris vero generis sunt ea quae significant aliquid vt perfectum & constitutum forma, vel quasi totum quoddam: qualia sunt, Deus, Pater, genitor, generans, & similia: siue specialiter nomina sint iuxta modum loquendi Grammaticorum, siue verba. Rursum praedicta nomina possunt multipliciter comparari. Videlicet concreta cum concretis, abstracta cum abstractis, & concretaque abstracta inter se. Item communia cum communibus, propria cum proprijs: vel permissa propria cum communibus, & communia cum proprijs eiusdem personae aut diuersarum. De quibus omnibus regulae quaedam noranda sunt.

Nomina diuina quaedam sunt concreta, alia abstracta.

Vtraque de Deo dici possunt.

1. Prima regula sit: Non solum nomina concreta de Deo dici possunt, sed etiam abstracta. Et non omnia de omnibus. Prima pars sumitur ex Concilio Laterano, cap. 1. & 2. de summa Trinit. & Rhemeni, cuius haec verba sunt: *Credimus et confitemur simplicem naturam diuinitatis esse Deum, neque aliquo sensu Catholico negari posse, quin Diuinitas sit Deus, et Deus Diuinitas.* Huc vtque Concilium. In quo tamen de identitate reali attributorum, contra Gilbertum Porretanum, sermo erat: sermoque est, non posse negari quin sint idem realiter. Iuxta hunc vero loquendi modum dici potest, Deus

est essentia seu natura diuina: & vice versa, essentia est Deus. Similiterque Paternitas est Deus: & Deus est Paternitas: & similia. Ratio huius est: quia Deus habet summam simpliciter eam summam perfectione. Ideoque propter simpliciter recte appellatur nominibus abstractis, quibus significari solent simplices rationes aut forma, extra ea quibuscum componunt. Et tamen quia cum illa simplicitate summe perfectus est, non male vocatur concretis nominibus, qualia nominis esse solent serum perfectum, & earum quae sunt constituta & complexa, non autem ad aliquid conueniendum pertinentes.

Secunda pars, quod non omnia de omnibus aequè dici possunt, traditur à Concilio Lateranensi cap. *Damianus*, vbi ait, *Natura diuina non est generans, neque genita, neque procedens.* Licet enim natura sit re vnum cum generante, & cum genito: tamen ipsi naturae perse, secundum rationem propriam quae est communis tribus, non potest tribui quod non est commune, neque confusum cum communi. Similiter cum varijs effectus ita conueniant Deo, vt ipsi inter se sint diuersi, & non conueniant Deo secundum omnem rationem: non bene tribuuntur cuilibet rationi diuinae, sed alicui tantum. Sic misericordia parit, & non vlciscitur. Iustitia vero vlciscitur, non autem parit. Sic etiam Pater creat, & Filius creat: non autem Paternitas, neque Filiatio proprie, secundum id quod addunt essentia, quod distinguuntur realiter ab inuicem.

Secunda regula: Quia essentia in tribus personis vna & eadem est, nomina quae diuersitatem essentiae significare videntur, in hoc mysterio variari debent. Et in vniuersum, ad declarandum numerum personarum vtendum est ijs solum vocibus, quae solam distinctionem significant quoad supposita. Cauendi autem sunt illi loquendi modi, qui simul cum distinctione personali insinuare possunt distinctionem naturae, & omnis suspicio Ariani erroris tollatur. Sicut è contrario, in declaranda vnitatem earundem personarum cauenda sunt verba, quae confusionem earum inducere possunt.

Non omnia concreta nomina diuina de quibusdam abstractis possunt.

Quomodo loquendum est de Trinitate.

Vox diff-
fere, an
sibi admi-
renda: &
vox, Di-
versum?

Itaq; vox
aliud, &
aliud: alte-
rum, & al-
terum?

5. Nomina
essentialia
substantia
non multi-
plicatur:
scus adie-
ctiva.

In substan-
tiis habe-
tur ratio
formae ex-
pressae si-
gnificatae:
in adiecti-
vis habetur
ratio sub-
iecti, quo-
ad multi-
plicatio-
nem, &
unitatem.

ne verbo genus incidamus in errorem Sabel-
lij. Ita Star. lib. 3. cap. 13. eaque de cau-
sa D. Thom. q. 31. art. 2. post S. Hilar. lib.
7. de Trinit. in fine, suspensum habet ver-
bum, differre, in diuinis: quia videtur signi-
ficare essentialium diuersitatem. Gregor.
tamen Nazianz. Damascen. Ricard. Victor.
& alij illud vsurpant pro differentia perso-
nali, ad quam non male extendi potest.
Quare licet prior locutio sit cautior: poste-
rior tamen nihil habet periculi: & ad vitan-
dam suspicionem dici potest cum addito,
personas diuinas differre relationibus vel
proprietatibus. Similiter virant Patres in
hoc mysterio nomen diuersitatis, & nomen,
Aliud, in neutro substantiuo sumptum:
quia & alterum in essentia denotare videtur.
Licet vsurpent nomen, alius: quia ex comu-
ni vsu loquendi denotat tantum suppositum
distinctum. Vnde illud D. Augustini,
aut potius Fulgentij lib. de fide ad Petrum
cap. 1. Vna est Pater, & Filius, & Spiritus
sancti essentia. In qua non est aliud Pater,
aliud Filius, aliud spiritus sanctus. Quamuis
personaliter alius sit Pater, alius Filius, alius
spiritus sanctus. Idemque habet Concilium
Lateranenense cap. Damianus. Hoc autem est
intelligendum de his vocibus absolute pro-
latis. Nam cum addito dici potest Pater,
aliud suppositum à Filio, & cum addito
Deus, falsum est dicere quod Pater sit alius
Deus à Filio. Idem iudicium esto de voce,
alter, & alterum, de qua & alij id genus pa-
ra videri possunt apud Suar. cap. cit.

Tertia regula: Nomina essentialia sub-
stantiuo pradicantur de tribus personis sin-
gulariter tantum: adiectiuo vero etiam
pluraliter. Ita D. Thom. q. 39. art. 3. in
corp. probatur, quia nomen, Deus, v. g. (&
idem est de alijs essentialibus substantiuis)
non potest enunciari in plurali de tribus
personis: neque enim fas est dicere Patrem,
Filium, & Spiritum sanctum, esse tres Deos.
Dicuntur tamen esse tres consubstantiales,
& coomnipotentes, à Concilio Lateran.
cap. Firmiter. Eademque ratione dici pos-
sunt, tres aeterni, tres immensi &c. Quam-
uis Athanas. in Symbolo de quibusdam adie-
ctiuis id negat: sed substantiuè intelligen-
dus est. Ratio huius differentiae est, quia
in substantiuis essentialibus, aut etiam sub-
stantialibus, quoad unitatem aut multitudi-
nem, habetur tantum ratio formae expressae
significatae: quae si vnica est, nomen non po-
test multiplicari, sed singulariter tantum
accipi. At omnia essentialia in Trinitate sunt
vnica veluti forma: ergo nomina substantiuo
essentialia, id est, significancia expressae es-
sentiam, non possunt multiplicari, & plu-
raliter enunciari. In adiectiuis vero quoad
unitatem aut multitudinem, habetur ratio
subiecti, aut quasi subiecti vel suppositi, cui
quasi adiacens forma significatur. Ideoque
si illud multiplex est, nomen adiectiuum
potest quoque multiplicari, & in plurali
efferi. Ita D. Thom. & alij plerique, quos

sequitur Vasq; accuratissime hac de re tra-
ctans disp. 155. praecipue cap. 4. & 8. &
Suar. lib. 3. cap. 11. praecipue num. 12. &
13. Quamuis alij existiment tam in con-
cretis adiectiuis, quam substantiuis, habenda
esse rationem significati expressi & for-
malis. Ac si illud est vnicum; nomen de-
bere singulariter accipi, loquendo strictè
& magis proprie ac philosophice. Vnde
quia vnica est Omnipotentia in tribus, sunt
vnus omnipotens, non tres omnipotentes,
vnus immensus, aeternus &c. vt Athanas.
loquitur in Symbolo. Sed hac de re dice-
mus fusius & accuratius in tract. de Incarnat.
disp. 6. sect. 3.

Quarta regula: Nomina personalia seu
notionalia adiectiuè sumpta non possunt
pradicari de nominibus essentialibus, in ab-
stracto sumptis. Neque enim dici potest
quod essentia aut Deitas generet vel gene-
retur, ex Lateran. cap. cit. Substantiuè
autem sumpta, vt sunt Pater, Filius, Spi-
ritator, genitor &c. predicari possunt tam
in plurali, quam in singulari, de nomi-
nibus essentialibus tam in abstracto, quam
in concreto sumptis. Sic v. g. dici po-
test non tantum quod Deus sit Pater: ve-
rum etiam quod Deitas sit Pater: quodque
Deus aut Deitas sit Pater, Filius, & Spi-
ritus sanctus: Item quod Deus aut Deitas sit
Pater, aut Filius, aut Spiritus sanctus: quod-
que Deus aut Deitas sit tres personae, aut
quod Deus & Deitas sit Trinitas: vt colligi-
tur ex Concilio Rhemensis contra Porre-
tanum. Ratio huius est, quia in priori lo-
quendi modo, Essentia est generans &c. si-
gnificari videtur rationem formalem gene-
randi esse essentiam, vt talem. In posteriori
vero non ita: sed tantum, idem materialiter
quod est essentia, esse genitorem: quod
est verum. Etenim concreta, ex modo suo
significandi, denotant rem totam atque per-
fectam. Et quae significatio concreti nomi-
nis non conueniunt secundum vniam ratio-
nem, conueniunt illi secundum aliam. Di-
stingueda nihilominus sunt diuersa signifi-
cata: formae seu explicitum, & implici-
tum seu materiale. Haec enim vox, Deus,
ex. gr. significat Deitatem formaliter & ex-
plicitè; sed implicitè & quasi materialiter
significat etiam Patrem, Filium, & Spi-
ritum S. secundum proprias eorum rationes,
totamque Trinitatem. Ex illis vero quae
Deo tribuntur, quaedam ei conueniunt for-
maliter ratione Deitatis: quaedam non for-
maliter secundum illam, sed secundum
aliam rationem: puta secundum Paterita-
tem, aut spirationem actiuam vel passiuam:
quae nihilominus Deo concretè sumpto vere
tribui possunt, ratione materialis significati.

Quinta regula: Nomina propria diuer-
sarum personarum siue abstracta, siue con-
creta, negantur alia de alijs. Communia
vero, tam abstracta, quam concreta de pro-
prijs affirmantur: sed non aequè propria de
communibus. Exempla sunt: Pater non

6. Nomina
personalia
& essentialia
quomodo
de se in-
uicem pra-
dicantur?

7. Propriae
negantur de
proprijs
diuersarum
personarum
communia
vero de
proprijs
affirmantur.

est Filius, neque Paternitas est Filiatio. Pater est Deus, & est Deitas. Paternitas ipsa est Deitas, licet non solum & precise Deitas. Natura Diuina non est generans, neque genita, producens aut producta: quamuis Pater qui est generans, & Filius qui generatur, Spiritorque producens, & Spiritus productus, sint eadem res cum natura. Quandoque tamen nomina abstracta essentialia, appropriatiue contracta, & a propria significandi modo abducta, coniunguntur concretis notionalibus & proprijs. Filius enim ab antiquis dicitur sapientia genita. Eodemque modo Spiritus sanctus, dici potest amor spiratus. Quae adiectiua non conueniunt simpliciter sapientia aut amori secundum proprium significandi modum: sed quasi transferunt illa substantiua abstracta, vt sumantur velut concretæ, vel connotatiue, aut notionaliter. Sapientia enim per se proximè & secundum se, neque generans est, neque genita: sed vocatur generatione Filij qui est sapientia, & est genitus, id est, realiter procedens à Patre per viam sapientia & intelligentia, quæ primariè illi communicatur.

8. Sexta regula. Nomina metaphysice abstracta, instar vniuersalium, à proprietatibus seu notionibus realiter distinctis, vnum ratione tantum significant, & realiter multiplicata: ideoque in numero multitudinis rectè efferi possunt. Vnde v. g. dici possunt tres existentia, relatiue, tres hypostates, tres entitates, perfectiones, aternitates, immentitates relatiue. Patet ex dictis dispo. 25. sect. 12. vbi hunc loquendi modum, & ratione, & Patrum, & Theologorum omnium auctoritate confirmauimus. Videri potest Suar. lib. 3. cap. 3. & sequent. vbi nobiscum sentit, & vniuersim notat, ex prædicatis quæ dicuntur de personis diuinis, quædam sumi ex sola essentia, & attributis eius absolutis. De quibus certum est non multiplicari, substantiue saltem, vt supra dictum est. Quædam verò sumi ex proprietate personali vel notionali: vt essentia genitorum vel spiratorum. Et de istis nulla est specialis controuersia. Nam si proprietates sit propria singulariter vnius personæ: clarum est nomen à illa sumptum multiplicari non posse. Quia & forma vel quasi forma, vnde sumitur, vna tantum est: & persona habens talem formam, est etiam vnica. Ideoque ne adiectiue quidem multiplicari potest. Quapropter Athanasius in Symbolo, *Vnus, inquit, Pater, non tres patres: vnus Filius, non tres Filij: vnus Spiritus sanctus, non tres spiritus sancti.* Si verò, forma illa sit communis pluribus personis, vt est spiratio actiua Patri & Filio: tum eadem erit ratio de illa, seruata proportione, quæ est de attributis essentialibus respectu trium personarum, de quibus supra diximus regula 3. Alia verò sunt prædicata communiora, magisque indifferentia, quæ ab essentia & à proprietatibus persona-

rum abstrahi possunt: vt sunt maxime transcendentalia prædicata, Ens, Vnum, Verum, Bonum. De quibus certum est, quatenus ab essentia sumuntur, non dici pluraliter de tribus personis, quia in essentia vnum sunt. Si verò sumantur à proprietatibus personarum realiter distinctis: possunt pluraliter enunciari, etiam substantiue: quia significant formam realiter multiplicem & ratione tantum vnã. Ad nominis autem substantiui & substantialis pluralitatem sufficit formam expresse significatam esse multiplicem: sicut & ad vnitatem, sufficit esse vniam.

SECTIO II.

De personis inter se comparatis quoad æqualitatem.

Conclusio. Inter personas diuinas est vera æqualitas, & similitudo multiplex. Esse æqualitatem docent tanquam de fide symbolum Athanasij, vbi dicitur tres personas cœternas sibi esse & cœquales: & Toletanum VI. in professione fidei, vbi proficitur Filium per omnia esse cœqualem Patri, & in Trinitate tantam esse vnitatem substantia, vt pluralitate careat, & æqualitatem teneat. Ecclesia quoque Latina sic canit in præfatione Missæ de sanctissimâ Trinitate: *Vt in essentia vnitas, & in personis proprietates, & in maiestate adoretur æqualitas.* Maiestas autem existit ex omnibus quæ faciunt ad personæ dignitatem & perfectionem. Huc etiam pertinet illud Philip. 2. v. 2. *Cum in forma Dei esset, Christus scilicet, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo. Vt autem declararetur & confirmetur amplius conclusio proposita,*

Nota primò, Illa dici æqualia, quæ habent eandem quantitatem: sicut ea dicuntur similia, quæ habent eandem qualitatem. Secundò, Triplex quantitas est. Vna mollis, in continuis: alia numeri, in discretis: tertia perfectionis, in quibuslibet, siue spiritualibus, siue corporeis, continuis, aut discretis. Tertiò, Perfectio diuina, in qua fundari possit æqualitas personarum, multiplex est. Vna essentialis & cœmuniis: altera propria. Et iterum essentialis, alia est durationis siue aternitatis, alia immentitatis, alia intelligentiæ, alia voluntatis, alia omnipotentia. De quibus omnibus queri potest, vtrum in illis personis sint æquales. Quarto, vt aliqua dicantur æqualia, tria requiruntur. 1. Vt sint distincta realiter inter se. Quia idem non dicitur proprie sibi ipsi æquale, sed idem. 2. Vt habeant quantitatem eiuſdem rationis, secundum quam inter se comparentur. Vnde linea non potest dici æqualis Angelo, vel corpus numero. 3. Vt quantitas non sit maior in vno, quam in altero. Nam æquale dicitur per

negationem maioris & minoris. Et æqualitas generatim est convenientia in quantitate, cum priuatione excessus. In quo differt æqualitas à similitudine. Hæc enim potest pati excessum aliquem in altero extremorum: neque inindivisibili fita est, vt æqualitas. Vtraque vetò id commune habet, quòd requirat convenientiam, & adunationem quandam in forma, secundum quam est convenientia. Nam quòd magis res conueniunt, eò magis ad unitatem accedunt. Et licet neque æqualitas, neque similitudo exigat unitatem & identitatem realem in ea forma, seu ratione, in qua fundatur æqualitas, vel similitudo duorum extremorum: tamen illam compatitur. Ipò est maior conuenientia, quòd magis ad unitatem & renditionem diuersitatis acceditur, modò tamen sit realis aliqua distinctio inter æqualia, & similia. Quia aliqui foret omnimoda identitas, non autem æqualitas, vel similitudo, quæ sunt relationes mutæ inter extrema distincta.

His suppositis: Quòd inter tres personas diuinas sit æqualitas, & similitudo multiplex, patet: quia cum distinctione reali ab inuicem habent summam convenientiam in essentia, sine excessu & defectu. Ergo habent summam æqualitatem perfectionis, atque etiam similitudinem essentialem in illa: nam conuenientia in essentia seu natura, similitudo quoque dici solet, iuxta vulgatam definitionem generationis viuientium. *Est origo viuentis à viuente coniuncto in similitudinem naturæ.* Et quamuis olim Arii tempore vitaretur nomen similitudinis in diuinis, quia ille similitudinem sic admitteret inter Patrem & Filium, vt negaret identitatem naturæ; esseque vellet meram similitudinem sine identitate, & filium esse dumtaxat *quasi uocatus sensu illo, non operari, vt contra illum Concilia definiuerunt: postea tamen inualuit nomen similitudinis inter personas diuinas, sensu Catholico prædicto intellectum.* Imò primum Concilium Constantinopolitanum in professione fidei §. 8. admittit Verbum Deum consistere in æqualitate & similitudine cum Patre, Græcè *ὁμοῦν*. Et ibidem ait vocari in Scripturis imaginem & characterem Patris, propter essentia unitatem. Sic Hilar. in lib. de Synodis, anathematismo 3. & quatuor sequentibus contra Arium, aduertit similitudinem etiam in essentia. Idemque docent S. Thom. q. 31. artic. 2. & q. 42. art. 1. ad 4. & omnes alij Theologi, definiētes generationem, diuinam etiam, processionem siue originem viuentis à principio viuente coniuncto in similitudinem naturæ.

At non est solùm convenientia & æqualitas, vel similitudo inter personas secundum essentiam: sed etiam secundum proprietates. Aequalitas quidem absoluta est inter illas singillatim sumptas, & singillatim comparatas: nisi fortè spiratio passiva duabus aliis in

Patre & Filio æquiparanda sit, iuxta ea quæ diximus disp. 25. sect. 10. num. 3. Inter eandem verò est similitudo secundum quid: quia licet differant secundum proprias & vltimas rationes: potest tamen ab illis abstrahi ratio vniuoca relationis, in qua conueniunt. Vnde sicut dicitur personas conuenire in essentia: ita dici potest conuenire eatenus in proprietatibus. Præterea sicut conueniunt omninò æqualiter & sine excessu in essentia totaliter & adæquate sumptæ: sic & in attributis singulis essentialibus, intellectu, voluntate, omnipotentia, immensitate, æternitate, &c. Neque æqualitati durationis seu æternitatis obstat prioritas originis. Quia productum potest esse coæuum producenti, cum solo ordine naturæ vel originis, vt in rebus naturalibus notum est. Non itè obstat æqualitati in omnipotentia, quòd potentia ad intra, quæ est in producente, non sit in persona per illam producta. Nam potentia vel omnipotentia, dicta absolute, quæque est essentialis, dicitur de principio ad extra, non ad intra. Hæc autem principium est vnum & idem in omnibus personis. Quare sunt æquè omnipotentes, quamuis non omnes formaliter habeant vim producendi ad intra. Formaliter, inquam: nam eminenter omnes eam continent in essentia.

Quærun tunc aliqui, an relationes æqualitatis & similitudinis, sint reales in diuinis. Respondeo, ne quidem esse in creatis, nisi fundamentaliter: compleri autem per actum mentis comparatis inter se, & denominantis æqualia vel similia, ea quæ habent quantitatè eandem, aut eandem qualitatem: vt binarium & binarium, album & album. Etenim nomen æqualitatis non dicit aliud in re, nisi quòd in rebus distinctis sit quantitas eadem aut eiusdem mensuræ: & inæqualitas, quòd sit diuersæ. Sublatoque respectu, quolibet, aut alia ratione reali, palmus & palmus sunt æquales, aut binarius & binarius, hoc ipò quòd vterque est palmus, aut vterque est binarius. Estque prorsus impossibile non esse æquales, quàm diu hoc erit. Ergo non constituantur æquales per relationem superuenientem. Nam quando res seipsa habet aliquòd non habet illud per rem aut rationem superuenientem: & magis superfluum dicitur illi habere per aliud. Idemque dico de similitudine inter album & album. Sunt enim similia eo præcisè, quòd vtrunque album est, quocunque alio re vel ratione circumscripto. Et quamuis intellectus occasionem hæc sumat comparandi vnum cum alio, atque illud verum relatum denominandi, nomine sumpto ex tali comparatione: in re tamen non est relatio, sed est planè superflua vt res constituantur & sint à parte re similes, aut æquales. Sufficit enim vtrunque esse album, vt sint similes: aut vtrunque esse palmatis quantitatè, vt sint æquales.

11. Tres personæ diuinae sunt æquales in essentia. Possunt dici & similes.

12. Sunt etiam æquales secundum proprietates: & aliquæ sunt similes.

13. Relationes æqualitatis & similitudinis sunt superflue.

SECTIO III.

De personis inter se comparatis quoad prioritatem

4. **C**onclusio: Datur vera & realis prioritas originis inter personam producentem, & productam. Est communis Theologorum Scoti, Gabrielis, Gregorij, Canari, & aliorum, quos citant & sequuntur Vasq. disput. 167. cap. 1. & 2. Suar. lib. 4. cap. 15. & Ruis disput. 105. sect. 4. qui eandem probant sanctorum Patrum auctoritatibus. Haec autem prioritas in eo consistit, quod inter personas diuinas una realiter sit ab alia, non sicut veritas ratione cuius, & non merè arbitrariè, Pater vocatur prima persona, Filius secunda, Spiritus S. tertia. Et Pater dicitur esse principium Filij: idemque Pater, & Filius, dicuntur principium Spiritus sancti. Principium autem prioritatem, quandam sonat, tanquam id à quo est aliud. Potestque hæc prioritas reuocari ad prioritatem nature, qualem admittit Aristoteles inter causam & effectum, præindendo tamen ab imperfectione causæ, & sistendo præcisè in ratione principij realitè producentis. D. quidem August. lib. 3. contra Maximin. cap. 14. longe à fine, illam vocat *ordinem nature non substantiæ inæqualitatem; non quod alter prior altero. (duratione) sed quod alter à altero.* Similique modo loquitur Thom. qu. 42. art. 3. c. cum sic argumentatur: Inter ea quorum vnum est ex altero, est ordo originis, qui est ordo nature. Atqui personarum diuinarum vna est ex alia: ergo inter personas diuinas est ordo nature: non quo alter sit prius altero, sed quo alter est ex altero. Vel etiam dici potest ordo nature, ex eo quod non liberè, sed naturalitè & necessariò, seu ex mera natura rei, effectus diuina exigit primò & immediatè, ac sine productione, esse in Patre. Tum in Filio, per processionem à Patre: & in Spiritu sancto, per processionem ab utroque: vt explicat Suar. cap. cit. num. 7.

5. Idem S. Thom. eadem qu. 42. art. 3. quem Molina ad eundem art. & Becan. cap. 8. qu. 3. imitantur, licet inter personas ordinem processionis & nature admittat; non vult tamen esse ordinem prioritatis & posterioritatis. Sed inhilominus prioritas & posterioritas, eo sensu quo superius explicata fuit, admitti potest: sicut admittitur communiter ab alijs Theologis, & à sanctis Patribus: vt à Basilio lib. 2. contra Ernom. *In iis, inquit, causam esse priorem diuinus; posteriori autem, quod ab illa est.* Et paulò post dicit non posse ordinem in personis diuinis negari, *in quibus est prius & posterius, non positione nostra, sed naturali quædam consuetudine.* Et Nazianz. orat. 29. longe à fine. *Ex ipso quidem est: nempe ex Patre Filius: Cæterum non post ipsum: aut saltem sola principij*

Est prioritas originis inter personas diu. & quid illa sit?

Negant aliqui prioritatem in Trinitate.

cogitatione, Id est, non est post ipsum duratione: sed tantum consideratione, seu ratione originis. Et S. August. vel quis alius apud ipsum author libri de triplici habitaculo cap. 6. *Pater non præcessit, Filium tempore, sed origine, nec Spiritum sanctum.* Origenes quoque hom. 2. in varios, explicans illud Ioan. 1. *In principio erat Verbum,* ait Patrem præcedere Verbum, non naturà, sed causà. Sumendo causam pro principio & origine, vt solent Patres Græci. Et Chrysostr. om. 5. homil. 9. super illud Genes. *Pone manum tuam super femur meum,* sic loquitur: *Patrem primò nomino, non qui ordine (temporis aut dignitatis) primus sit; sed ratione & sententia (id est, ordine rationis & originis) siquidem ille vnigeniti Filij genitor existit.*

Argumenta verò Molina in contrarium & Becani, infirma sunt. Primum est, quia personarum diuinarum sunt relatiuæ. At relatiuæ sunt simul natura & cognitione, ex Aristotele cap. de relatis. Ergo personarum diuinarum sunt simul natura & cognitione. Secundò, Pater non potest esse, nec intelligi, sine actione: nec actio sine termino: idemque est de spiratore, respectu spiritus sancti. Ergo non est prior. Addunt tertio illud Athanasij in Symbolo: *In hac Trinitate nihil prius aut posterius,* quod absolute & vniuersaliter intelligendum est. Item quarto; si Pater est prior ordine originis: ergo cum ipse habeat fecunditatem spiratiuam, spirat pro illa priori Spiritum S. Quare non est, cur ergo Spiritus sancti sit à Patre & Filio: imò non potest produci à Filio, quia prius produciuit à solo Patre, qui prius origine habet fecunditatem spirandi à seipso.

Ad primum Respondeo, dictum illud Aristotelis intelligendum esse, vt ab ipso prolatum est, de relatis prædicamentibus, quod attinet ad similitudinem nature. Quæ relata, quia simul existere dicuntur, & neutrum esse alterius causa (exurgunt enim pariter positæ fundamento & termino) ideo dicuntur esse simul naturâ, vt docent Logici in Postprædicamentis. At verò relatiua transcendentalia, qualia sunt in diuinis, tamen vnus cognosci nequeat sine alio, cum aliud se habeat vt terminus spiritus; atque ita fiat simul cognitione: possunt tamen ita se habere, vt vnum sit ab alio, non vice versa: atque ita habere naturam ordinem vel originis inter se. Sic effectus est ab agente, vt agente: licet agens vt agens, siue actio, non sit prius cognitione, quam terminus quem ponit.

Ad secundum Respondeo similiter, licet Pater adæquatè, & secundum vltimum propriumque conceptum, non possit concipi sine Filio: concipitur tamen tanquam id à quo est Filius, & non ipse à Filio. Ad tertium dico, illud Athanasij intelligendum esse de prioritate durationis: iuxta id quod subiungit: *Sed totæ tres personæ coæternæ sibi sunt & coæuales.* Coæternæ, quia nihil prius aut posterius, duratione scilicet, & coæuales

Chrysostr.

16. Respondeo quæ contra arguuntur.

17.

18.

les quia nihil maius aut minus. Ad quartum respondeo Patrem quidem habere a se, id est, non ab alio, virtutem generatiuam & spiratiuam: non tamen sine ordine aliquo rationis. Quemadmodum enim fecunditas generatiua, est intellectus: & spiratiua, est voluntatis: ipse vero intellectus est ratione prior voluntate. Ita fecunditas intellectus est ratione prior fecunditate voluntatis, & prius exit in actum secundum productionis & communicationis. Quapropter Filius quaque prius ordine quodam oritur a Patre, quam Spiritus S. a suo principio. Ideoque Filius, qui prius a Patre procedit, & per suam processionem habet a Patre communicationem, non solum naturam, sed etiam fecunditatem, voluntatis ipsi non repugnantem, est sufficienter prior, vt possit cum Patre esse vnus spirator, & vnum principium Spiritus S. Ac necessario debet Spiritus S. ab vtroque procedere, cum spirandi fecunditas sit communis vtrique.

SECTIO IV.

De personis inter se comparatis quoad circuminseccionem.

19. Circuminseccio quid sit?

Circuminseccio personarum diuinarum, Græcè *μεταστροφικη*, definitur a S. Dionysio cap. 2. de diuin. nomin. Personarum aliarum in aliis omnino coniuncta, & nulla cum parte confusa mansio & sedes. Vbi per particulam, *Omnino coniuncta*, intellige cum omnimoda inseparabilitate ex vtraque parte. Ita vt qualibet persona diuina ex absoluta necessitate sit in alia reciproce: & qualibet in qualibet, mutuo & quasi per circulum permanentem infideat, sitque inmanens, & inexistencia vnus in alia absolute necessaria. Quo pacto Deus non existit in creaturis, & creatura in Deo: sed contingenter tantum, & ex hypothesi quod sint.

20. Datur inter personas diuinas.

Sic autem se habere personas diuinas ad inuicem habetur primò ex Scriptura Ioan. 14. *Ego in Patre, & Pater in me est.* Quæ verba licet de Filio tantum dicta sint: tamen eadem ratione de Spiritu S. sunt vera. Secundo idem expressè docent sancti Patres vt Hilarius lib. 7. de Trin. in fine, vbi dicit *Personas diuinas esse in sese inuicem, per unitatem & proprietatem natura.* Fulgent. de fide ad Petrum cap. 1. *Per hanc, inquit, unitatem naturarum totus Pater in Filio & Spiritu sancto est. Totus Filius in Patre & Spiritu sancto: & totus Spiritus sanctus in Patre & Filio.* Nul- lus horum extra quemlibet ipsorum est. Et Damasc. 1. de Fide cap. 9. ait, Verbum manere in Patre, tanquam subsistens in subsistente, & cap. 10. Spiritum sanctum vocas inseparabilem & indigestibilem a Patre. Ecclesia denique Latina in hymno quodam officij diuini sic canit:

In Patre totus Filius: Et totus in verbo Pater.

Rationes vero huius immanentie tres sunt. Prima, quia eadem est natura in tribus personis, & proprietates cuiusque est eadem re cum natura, & ab ipsa localiter inseparabilis, ipsique necessario vbique velut intime coniuncta, seu potius identificata. Vnde fit, vt vbicumque est essentia, ibi quoque sint intime Pater, Filius, & Spiritus sanctus: & consequenter Filius sit in Patre, Pater in Filio, Spiritus sanctus in vtroque, & vterque in Spiritu sancto. Secunda ratio est, quia essentia, & proprietates quælibet personarum diuinarum, est immensa ex absoluta necessitate. Vnde fit vt nusquam possit esse Pater, quin ibi sit Filius & Spiritus sanctus: ac vice versa. Quia omnes vndeunque, tam ex parte essentia, quam ex parte proprietatis personalis, sunt immensi, & omne spatium reale vel imaginarium occupant indiuisibiliter, id est, toti in toto, & toti in qualibet parte spatij. Tertia est, quia in isto nobilissimo productionis modo, terminus productionis est omnino indistans a suo principio, & intime illi conuictus ac presens: et hoc necessario in omnibus, in quibus est principium: licet non eodem modo. Nam hypothesi Verbi est in Christo componens illum, atque constituens: quod modo non est Pater in Christo, neque Spiritus sanctus. Simpliciter tamen vbicumque est Pater, est Filius, & vbicumque est spirator, est & Spiritus sanctus.

21. Causa illius triplicis.

Henricus in Sūma, vt refertur a Scoto in 1. dist. 19. q. 2. §. De primo, & Durand. in 1. dist. 19. q. 3. existimant personas diuinas secundum se totas, id est, etiam secundum suas proprietates, non esse alias in aliis, sed tantum secundum essentiam. Primò, quia paternitas, vt sic, non potest esse in Filio: alioqui Filius esset Pater. Secundò, quia persona ratione suæ proprietatis est id, quod est ad aliam. Ergo non potest esse ratio essendi in alia, quia hæc habitudines sunt oppositæ. Tertiò, quia sancti Patres totam rationem huius circuminseccionis non aliam esse dicunt, quam naturæ unitatem.

22. Henric. Durand.

Ad primum, distinguo antecedens. Non potest esse paternitas vsque in Filio, formaliter & constitutiue, concedo. Localiter & presentialiter, nego. Neque ex hoc secundo modo essendi sequitur Filium esse Patrem: sicut Deus non est lapis, etiam si Deus sit localiter intus lapidi, & lapis Deo.

Soluantur argumenta contraria sententia.

Ad secundum & tertium, Respondeo essentiam & proprietatem esse id, secundum quod personæ diuinæ sunt, aliter in aliis materialiter: formalem vero rationem huius circuminseccionis, esse intimam, tam presentiam, & correspondentiam mutuum: causalem & velut effectiuam, ac rationem proper quam, esse triplicem illam superius explicatam: quarum prima præcipua est, & a

23.

NO

sanctis Patribus magis expressa, tametsi alias non negauerint, multoq; minus quoddam secundum proprietates sint alia in aliis. Neque repugnat vnam personam diuinam esse ad aliam formaliter per suam proprietatem relatiuam: & esse in alia localiter per eandem: quatenus id ad quod relatio est, existit intimè in eodem spatio in quo est relatio.

24. Duo autem in personis diuinis distinguenda sunt. Vnum quoddam sint vna natura. Alterum quoddam sint personae distinctae. Ex quibus non dicitur vna persona esse in alia, prout solum est vnum & idem cum illa: sed dicitur vna esse in alia, vt distincta in distincta. Ideoque Scriptura tribuit illam inexistentiam personis ipsis secundum se, vt distinctis in inuicem, Ego in Patre, & pater in me est. Ioan. 14.

Personae diuinae sunt aliae in aliis per essentiam, praesentiam, & per potentiam.

Adde cum D. Thom. qu. 42. art. 5. & Suarez lib. 4. cap. vltim. num. 5. Personas diuinas esse alias in aliis per praesentiam, per potentiam, & per essentiam, aliqua ratione proportionaliter, vt Deus dicitur esse in rebus omnibus per praesentiam, potentiam, & essentiam. Per praesentiam quidem qualibet est in alia, quatenus illam cognoscit necessario, neque potest vel à se, vel à nobis perfecte cognosci sine alia correlatiua. Per potentiam verò Pater est in Filio, & Pater & Filius in Spiritu sancto, quatenus Pater est principium aequale Filij, & Pater ac Filius sunt principium Spiritus sancti. Per essentiam denique, sive substantiam & entitatem, modo superius explicato, quatenus scilicet omnes substantialiter intimè sibi sunt localiter praesentes.

25. Adde praeterea, quod rectè notat Ruis disp. 30. sect. 6. circuminfectionem personarum inuicem immanentium, complere in vnaquaque persona plenitudinem perfectionis, iuxta illud Coloss. 2. vers. 9. in ipso Christo, in habet ad omnis plenitudinem diuinitatis corporaliter. Quem locum ponderans Hilari. lib. 9. de Trinit. fere initio, & conferens cum illis Christi verbis Ioan. 14. Ego in Patre, & Pater in me est: sic ait: Apostolo corporaliter inhabitantis Diuinitatis plenitudinem in Christo docente, ab his haec est omnia temeritate assertio. Cum naturale unitatem in corpore. Diuinitatem habitum ad corporalis efficeret, vt id quod non solum Filius, sed quod in eo manet Pater, &c. Quibus verbis significat requiri Patrem in Filio manere, ad hoc vt in Christo corporaliter inhabitet omnis plenitudo diuinitatis. Et clarius Athan. li. 5. de vaita Deitate Trinitatis prope finem, vbi personarum circuminfectionem vocat indiscretam plenitudinem diuinae Trinitatis: vel plenitudinem substantiae indiuitae Trinitatis. Et orat. 1. contra Ariam longè à fine, Verbum appellat plenitudinem diuinitatis Patris. Par autem est ratio, vt Spiritus sanctus sit plenitudo diuinitatis Patris & Filij. Similiter Cyril. Alex. lib. 1. Theol. cap. 6. ante medium, Filium nominat plenitudinem Deitatis Patris. Et An-

Circuminfectio compleret plenitudinem cuiusque personae diuinarum.

selm. in Monologio cap. 57. colligit aequalitatem personarum diuinarum ex eo quod totus Pater est in Filio, & communi Spiritu: & Filius in Patre, & eodem Spiritu: & idem Spiritus in Patre & Filio. Et nimirum ex illa immanentia vitali vnius in alio, absolute necessaria & inseparabili, vnius personae perfectione redundat in aliam. Perfectio, inquam, non modò essentialis, quae in tribus eadem est: sed & propria, quae quicquid est alterius personae est, ad quam refertur, cuique intimè inest inseparabiliter: ita vt absoluta necessitate propter illam sit, ac sine illa omnino esse non possit. Quo sensu Gregor. Nazian. orat. 49. multò ante finem, sic ait: Totum Patri adscribimus quod est Filij: & totum Filio, quod Patris est. Nihil enim non videbitur Patris, quod indicabitur Filij. Nihil non Filij, quod indicabitur Patris. Ob eandemque causam dicunt aliqui Patrem, vnam esse perfectionem omnium personarum Diuinae Trinitatis: & tantum esse vnam, quantum tres simul: nec plus aliquid duas, quam vnam: vt loquitur S. Augustin. lib. 6. de Trinit. cap. 10. in fine: sumendo scilicet personam quamlibet cum immanentia & pertinentia relatiua aliarum: ratione cuius, quicquid est vna, est alterius: & quicquid est trinum, est cuiuslibet. Vnde subiungit Augustin. ibidem: Ita & singula sunt in singulis, omnia in singulis, & singula in omnibus, & vnum omnia. Et tract. 29. in Ioan. loquens de Filio, seu Verbo diuino: Quid, inquit, non tam vnum quam tu, si alicuius es quod es?

SECTIO V.

De personis quoad missionem inter se comparatis.

26. Quid personae diuinae aliae mittantur ab aliis docet aperte Scriptura Ioan. 5. Datur enim qui misit illum. Et cap. 8. Ego, & qui misit me Pater. Et ad Galat. 4. Postquam uenit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum. Quae & similia de Filio non tantum de homine, sed etiam vt Verbo secundum se & extra idioma communicationem intelligenda sunt. Iuxta illud D. Augusti. lib. 4. de Trinit. cap. 20. initio, Non tantum dicitur missus Filius, quia Verbum caro factum est: sed etiam Verbum est missum, vt caro ferret. Item de Spiritu S. Ioan. 14. Cum uerit Paracletus ille, quem ego mittam vobis, spiritum ueritatis, qui à Patre procedit. Idem communiter tradunt sancti Patres. Quorum si aliqui negauerunt interdum mitti personas diuinas: intelligendi sunt de missione cum imperfectionibus, quae in missionibus creatis reperiuntur: non autem de missione absolute sumpta, & ab his imperfectionibus libera. Vt autem declaratur quid & quotuplex sit diuina missio.

27.
Missio
quid sit?

Nota primò, Missionem in humanis esse motionem quandam vel impulsionem alicuius ab aliquo, ad aliquem finem & terminum. Sic enim dicitur mitti nuncius, & sagitta, aliaque similia. Differuntque inter se *mitti, & venire, aut ire.* Quia *mitti*, significat motum procedentem à principio quodam extrinseco, agente in rebus insensibilibus per impulsionem realem, ut cum mittitur lapis vel sagitta: in rebus verò rationabilibus, per imperium, vel consilium: ut cum mittitur nuncius. In personis autem divinis non potest esse motio, neque impulsio localis, aut imperium: sed eorum loco est processio vnius personæ ab alia, à qua, cum origine, habet intelligentiam, & voluntatem, & virtutem, per quam operatur. Ultra quam processionem, missio personæ divinæ significat quandam effectum novum, & aliquem novum existendi modum, qui propriè aut appropriatiè convenit personæ procedenti, ratione eius quod habet à suo principio.

28.
Tria importat in divinis.

Ita ut missio in divinis tria importet. Primò, processionem, ratione cuius persona produciens habet quandam auctoritatem in personam procedentem, quam auctoritatem importat missio. Significat enim verbum mittendi, auctoritatem quandam mittentis in missum. Unde neque sacerdos in sacramento administrando mittit Spiritum sanctum: neque qui Deum rogar & gratiam eius impetrat: defectu talis auctoritatis: ut rectè notat Suar. lib. 12. cap. 3. num. 3. & 4.

Secundò, importat communicationem illius actus voluntatis, seu determinationis liberæ, quæ effectus aliquis temporalis decretus est. Quam determinationem persona procedens à producente accipit in radice, vi suæ processionis. Differt autem hæc communicatio à processione: quia ista est non necessaria: illa, in radice contingens & libera: ac si Deus nihil ad extra exequi decrevisset; esset processio personæ, absque communicatione talis determinationis, quippe quæ nulla foret. Hæc autem communicatio & processio in divinis, est loco imperij, vel impulsus & motionis localis, in creatis.

29.

Tertiò, importat executionem alicuius effectus temporalis, ratione cuius persona mitti dicitur, & adesse alicubi nouo modo, non tantum per effectum illum, sed etiam per se & secundum se; quatenus ille effectus talis est, ut quodam necessitate, physica vel moralis, exigat & adiunctam habeat substantialem præsentiam personæ divinæ. Ut v.g. unio hypostatica, secundum quam Verbum diuinum peculiariter missum fuit, & datum naturæ humanæ Christi Domini, physica necessitate exigit præsentiam substantialem eiusdem Verbi. Ad eò ut si per impossibile Verbum non esset ubique: esset tamen ubi Christi humanitas est, vi illius unionis hypostaticæ. Sic etiam gratia habitualis & caritas exigit moraliter Dei præsentiam: qua

renus per charitatem perfectissima, quadam amicitia inter Deum & hominem efficitur: amicitia verò per se expetit moralitè unionem inter amicos, non tantum per affectuum conformitatem, sed etiam per inseparabilem præsentiam & conjunctionem, quoad fieri potest. Quare si per impossibile Deus alioqui non esset ubique: esset tamen in anima sanctificata. Ac si cum Durando missionis nomen extenderemus ad effectus etiam naturales, & ad naturæ donata, exod. 12. Thom. & alij communiter negant) adhuc tamen esset ratio necessitatis præsentia divina, ubi perfectissimum operandi modum, quo Deus operatur per instantiam substantialem, & conjunctionem intimam, veluti plenius possidendo & dominando magis in affectum. Idque in aliquibus effectis gratiæ deinde est. Quamquam illorum est ratio peculiaris, quatenus omnia specialiter ordinantur ad gratiam & charitatem, atque amicitiam illam perfectissimam, ratione cuius Deus specialiter in iustis inhabitat. Omnia, inquam, etiam illa quæ vocantur gratis dato: dantur enim ut ipsi accipienti, sicut & aliis, possint aliquo modo ad salutem.

Inde sequitur primò, ex personis divinis solas illas quæ producuntur mitti posse, Filium scilicet, & Spiritum sanctum. Quibus etiam solis in Scripturâ missio passiva tribuitur. Pater autem dicitur quidem venire Ioan. 15. sed non mitti. Sequitur secunde personas productas miri tantum posse à personis à quibus procedunt, nempe Filium à Patre, & Spiritum sanctum à Patre & Filio: non autem Filium à Spiritu sancto, aut à seipso. Quod si aliquando D. August. ait Filium mitti à Spiritu sancto, intelligendus est de Filio: quantum homine. Cum autem dicit Spiritum sanctum mittere seipsum; improprie sumit *mittere*, pro *donare*. Mittere autem propriè plus dicit, quàm *donare*, aut etiam quàm *venire*. Unde licet in omni missione sit *ventio*, & qui mittitur veniat: non tamen omnis qui venit mittitur: neque omnis *ventio* est *missio*.

Dices, quæ sunt commemorata non sufficere ad veram & propriam rationem missionis. Nam in humanis, si unus homo alium mitteret, non satis est quod illi det virtutem eundem: sed necesse est imprimere illi aliquo modo voluntatem eundem, sive impellere ipsum ut eat; alioqui quocumque esset Filius inter homines, mitteretur à Patre. At persona diuina non dat productæ voluntatem liberam eundem: sed hæc illam habet æque primò: ergo, &c.

Respondeo cum Suar. lib. 12. cap. 2. nu. 7. Personam productam habere à producente liberam illam voluntatem, triplici de causa. Primò, quia habet illam eandem entitatem quæ, sine addito reali distincto, est libera determinatè per habitudinem liberam ad obiectum. Secundò, quia accipit voluntatem cum tali concordia, ut quicquid volitura est persona produciens, volitura sit producta.

30.
Quæ personæ mitti possint, & à quibus?

Vnde si t libera determinatio possit aliquo modo tribui prius producenti, sicut spiratio tribuitur prius Patri, est formaliter a què primò est in Filio. Tertio, voluntas illa libera, est secundum inclinationem bonitatis diuinæ, quam persona producat communiter prodest, & secundum consilium suæ sapientiæ. Quod satis est. Nam inter homines, quando vnus mittit alium: non imprimit illi immediatè & formaliter voluntatem eundem: sed satis est quòd tribuat morale impulsu per imperium, vel consilium.

32. Nota secundò, Tria supra commemorata includi in conceptu totali missionis perfectæ. Licet enim aliquo sensu sola processio missio dici possit: sicut arbor dicitur flores aut fructus mittere, vel emittere, id est, producere: vt notat D. Thom. quæst. 43. art. 1. in corp. Itemque missio vocari possit æterna illa communicatio libera voluntatis & determinationis de effectu temporaneo, quæ est veluti prima motio & impulsio: nam & lapis, tum etiam dicitur mitti, cum primum impellitur: & nuncius, cum accipit imperium eundi: Integra tamen & perfecta missio executionem ipsam includit, & per illam perficitur. Atque ita sumitur à D. Thom. quæst. 43. art. 2. & ab aliis communiter, quòd idem missionem diuinam sunt esse temporalem, ratione illius executionis quæ re ipsa temporaliter fit: licet ab æterno fieri potuerit, idque conceptui missionis non repugnet. Illa tamen missio diuersa esset rationis eatenus ab ea quæ de facto est, de qua dumtaxat loquimur in præsentia. Neque in eo casu persona missa esset nouo modo, sed potius alio modo, & alio titulo, in eo ad quem mitti diceretur.

33. Nota tertio, Cum missio importet executionem alicuius effectus: posse hunc effectum esse visibilem aut inuisibilem, id est, sensibilem vel insensibilem. Prioris exemplum est, quando Filius Dei visibiliter apparuit in carne: & Spiritus sanctus in specie columbæ, aut in linguis igneis. Exemplum posterioris est, quando per gratiam, & dona spiritualia, incipit Deus esse in mentibus hominũ. Item reiectis licet effectis naturalibus, & nature donis, quibus iuxta D. Thom.

qu. 43. art. 3. & alios communiter, non conuenit ratio missionis, neque illis in Scriptura tribuitur, sed tantum effectibus superantibus naturæ ordinem, & pertinentibus ad ordinem gratiæ, ratione quorum dicitur persona diuina nouo peculiari modo, aut alio titulo, esse in creaturis, in quibus ante propter dona naturæ inerat, per essentiam, præsentiam, & potentiam: Adhuc tamen gratiæ dona multiplicia sunt. Quædam sunt ipsa gratia habitualis, & aliæ virtutes infusæ, aut dona habitualia. Quædam sunt gratiæ actuales, vt auxilia supernaturalia: siue præuenientia, vt illuminationes intellectus, & motiones voluntatis: siue concomitantia, vt concursus ad actus supernaturales exercendos: siue subsequencia, vt auxilia data ad perseuerandum, intuitu bonorum operum præcedentium. Quæ tamen omnia ad gratiam sanctificantem ordinantur, ac tandem ad gloriam. Vt tertiò missio est necessariò alicuius ab aliquo, vel Filij à Patre, vel Spiritus sancti ab vtroque, vel etiam Filij simul & Spiritus sancti à Patre: Potest enim vterque simul mitti, & cum illis Pater etiam, non mitti, sed venire: vt in iustificatione & glorificatione fit.

Hinc existunt variæ missionum differentia, tam ex parte obiecti, quam ex parte modi, aut personarum mittentium aut missarum: de quibus videri potest Suar. lib. 12. cap. 4. & sequentibus. Cum quo denique ad vno missionem tribui aliquando peculiariter Filio, vel Spiritui sancto: quia vel speciali modo se habet: vt Filius in Incarnatione, Vel peculiariter repræsentatur: vt Spiritus sanctus in visione columbæ. Vel quia id quod datur, peculiariter ei conuenit: vt charitas & amor Spiritui sancto, sapientia Filio. Ac si dantur, vt sæpissime fit, vtraque dona simul, sed cum excessu alterius: tunc etiam dicitur specialiter, quasi per antonomasiam, mitti persona illa, cui tale donum appropriatiue conuenit: Filius v. g. quando maioræ dantur sapientiæ dona: Spiritus verò sanctus, quando amoris dona præminent. Alioqui verò non est cur vni potius tribuatur hæc missio, quam alteri, ratione doni. Et eatenus de Deo vt no, & Trino, ad maiorem ipsius gloriam dictam sit.

Sanctæ sit Triadæ laus pia iugiter.
Cuius perpetuo numine machina
Triplex hæc regitur: cuius in omnia
Regnat gloria sæcula.
Amen.

TRACTATUS